

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.10>

УДК 378.338.48

Костючик С. В.

ІННОВАЦІЙНА ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено проблеми професійної підготовки менеджерів туризму. На факультетах підготовки фахівців туристичної галузі закладів вищої освіти, постійно ведуться пошуки шляхів удосконалення підготовки майбутніх менеджерів туризму, очевидно, що завданням закладів, які готують фахівців туристичної галузі, має стати формування висококваліфікованих фахівців, спроможних до вирішення й виконання складних завдань, та ведення інноваційно-інвестиційної діяльності на туристичних підприємствах та закладах освіти.

Розглянуто інноваційно-інвестиційний аспект. Як один із вагомих чинників становлення майбутнього професіонала у сучасних професійних умовах, та вагомий показник здатності майбутнього менеджера туризму нетрадиційно вирішувати ряд управлінських та освітніх завдань в напрямку покращення та розвитку туристичної галузі, регіону, фірми, закладу.

Висвітлено основні компетенції та педагогічну специфіку підготовки майбутнього менеджера до інноваційно-інвестиційної діяльності в туризмі. Куди можна віднести, комунікабельність і вміння працювати з людьми, компетентність у галузі інноваційної спеціалізації підприємства, що передбачає наявність знань з питань технології інноваційних процесів, вміння застосовувати економічні методи.

Визначено роль актуалізації спільної основи в підготовці педагогічних і туристських кадрів. Коли менеджер туризму зацікавлений у формуванні туристичного продукту на місцевому рівні, а педагогічний фахівець – у спрямуванні шкільної, позакласної роботи у професійно-орієнтованому туристичному напрямі.

Науково-педагогічне забезпечення та практика освітніх орієнтирів інноваційно-інвестиційної діяльності майбутнього менеджера туризму полягають у змозі поєднувати в собі якості управлінця, організатора, маркетолога, творчої особистості, педагога, психолога, спеціаліста із реклами та багато іншого. На успішність його діяльності вплинуть наявність таких здібностей, як: стратегічне мислення, вміння планувати роботу, прогнозувати, цілеспрямованість, проектування цілей, вміння успішно реалізовувати ідеї, новаторство та здатність приймати рішення.

Ключові слова: *інновації, інноваційно-інвестиційна підготовка, підготовка туристичних кадрів, навчальний процес, стратегія професійного розвитку, педагогічні інновації.*

Згідно із основними критеріями, які відбивають особливості туризму як соціально-економічного інституту і феномену вселюдської культури. Туристська освіта в Україні сьогодні набуває особливої значущості. Про це свідчить проведення профорієнтаційних заходів у загальноосвітніх школах, коротких підготовчих курсів, створення ліцейних класів, збільшення частки подорожуючих, проведення різних тематичних виставок, туристських салонів,

ярмарок. Розвиток туристичних спеціальностей і залучення до професійного навчання з туристського напрямку зацікавленої молоді може сприяти підписанню домовленостей з обласними державними адміністраціями щодо підготовки та підвищення кваліфікації фахівців туризму і готельної справи для регіонів.

Сучасна професійна освіта основним своїм завданням визначає фахову підготовку широкої номенклатури спеціалістів, здатних ефективно працювати в установах, організаціях, підприємствах туризму і готельної індустрії. Враховуючи ту обставину, що професіонали туризму мають справу насамперед з людьми, їх фахова підготовка має обов'язково враховувати "людинознавчий" компонент, який забезпечується психолого-педагогічною підготовкою. Отже, зміст професійної освіти передбачає оволодіння компетенціями, які виходять за межі професійних навичок, безпосередньо потрібних для виконання змісту виробничих функцій на своєму робочому місці, але й забезпечують ефективність їх виконання [10].

Галузь туризму в суспільстві виконує економічну функцію, але пріоритетною є освітньо-виховна, соціальна та педагогічна. Тому проблема професійної готовності менеджерів туризму до інноваційно-інвестиційної діяльності є досить актуальною. Успішне забезпечення цього питання позитивно впливатиме і на стратегію розвитку національного та виїзного туризму, культурно-пізнавальний імідж країни, підготовку туристичних кадрів у системі вищої освіти.

У сучасних, змінних умовах суспільства в усьому світі, перед системою освіти постає питання – своєчасно підготувати молодь до нових умов життя й професійної діяльності у середовищі інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій, навчити їх самостійно діяти, ефективно використовувати його можливості та компетентно організувати і здійснювати професійну діяльність. Завдання реалізовується вже на етапі належної підготовки кваліфікованих кадрів, майбутніх менеджерів галузі туризму, здатних до фахового розвитку, освоєння й упровадження наукоємних та інноваційних підходів і технологій, здатних бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Сучасний освітньо-педагогічний стан в Україні можна розцінити як амбівалентний. Це зумовлено двома взаємопов'язаними факторами: суспільними реформаціями та системною кризою, що спостерігаємо. Перше – мобілізує до створення інноваційних освітніх технологій, друге – створює перешкоди до впровадження інноваційних пропозицій у галузі. Це, певна річ, неминуче впливає на стан і динаміку професійної освіти, серед яких – туристська освіта [13].

Попри все, що дослідження останнього – один із важливих напрямів пізнання життєдіяльності суспільства. Адже туристська індустрія актуалізує індивідуальне, національне, самобутнє, історичне, краєзнавче, регіональне, тощо.

Посівши чільне місце у світовій економіці та міжнародній системі вільного

спілкування людей, туризм став суттєвим показником всесвітньої культурно-історичної спадщини, яка залишатиметься важливим економічним важелем доти, доки людство буде усвідомлювати нематеріальну цінність туризму [13].

Немає необхідності доводити, що економічний і культурний потенціал держави значно залежить від стану туристської індустрії. В цьому значенні держава зацікавлена у розвитку як туризму, так і туристської, соціально-педагогічної парадигми, надання цим сферам пріоритетної державної значущості.

В обґрунтуванні перспектив розвитку туристичної освіти в напрямку інноваційно-інвестиційної діяльності як на педагогічно-стратегічному, так і на тактичному рівнях, неможливо без врахування інтеграції завдань державної, суспільної та особистісної складових, їх організаційно системної сутності.

Передумови підготовки менеджера туризму до інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті загально освітнього та суспільно педагогічного рівнів, окреслюються на основі врахування таких фактів і обставин:

- глибокого розуміння туризму як визначального чинника соціальної і культурної інтеграції, як прояву та інструменту зростаючої культурної взаємодії, засобу самовдосконалення особистості;

- усвідомлення усіма державами потреби інтеграції зусиль міжнародної туристської спільноти для сталого розвитку туризму;

- необхідність удосконалення технології галузі, що створює сприятливі передумови для нарощення потужностей індустрії туризму;

- появи нових програм розвитку туризму, розробки оригінальних концепцій соціально-економічного зростання, охорони навколишнього середовища, в яких декларуються завдання туризму;

- розробки проекту Концепції підготовки працівників туристичної галузі [7].

В сучасних умовах, теорії і практики туризму, наявності суттєвих змін у педагогічній теорії та виховній практиці, кожен дослідник цієї проблеми має виробляти методологічні орієнтири. У структурі педагогіки туризму чільне місце мають посідати методологічні засади педагогіки туризму, методологічні основи туристського виховання, методологія неперервної туристської освіти, навчання методології управління туристською освітою, організаційно методичні основи [12].

У системі сучасної освіти все більшої актуальності набуває дослідження професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму, зокрема її інноваційно-інвестиційний аспект. Оскільки застосування в умовах жорстокої конкуренції на ринку, інноваційної та інвестиційної підтримки, у туристичній діяльності, є основним знаряддям професійної діяльності сучасного фахівця в індустрії туризму.

У науково-педагогічній літературі висвітлено окремі аспекти досліджуваної проблеми, а саме, проблеми формування готовності до професійної діяльності в різних аспектах: філософському (В. Андрущенко [1], І. Бех, І. Зязюн, та ін.); психологічному (Г. Балл, С. Максименко, В. Моляко, В. Рибалка та ін.); професійно-педагогічному (М. Євтух, О. Мороз, Ю. Шапран,

В. Докучаєв [4], В. Жигір [5] та ін.); технологічному (Ю. Бабанський, В. Загвязінський, В. Краєвський та ін.); туристично-краєзнавчому – (В. Федорченко, Л. Кнодель, О. Любіцева, В. Обозний, Л. Щербак [15] та ін.).

Питаннями інновацій та інноваційної діяльності займалися такі вітчизняні вчені, як В. Александрова, Н. Авдєєва, О. Амоша та інші. Значний вклад у дослідження і розвиток теорії та практики інновацій внесли зарубіжні дослідники, варто відзначити Р. Акофф, П. Друкер, М. Портер, та ін.

Водночас, вивчення наукових праць з проблем педагогічних та організаційно-професійних досліджень свідчить про те, що, не заперечуючи їх значущість та внесок в напрямі розвитку туристичної освіти, формування інноваційно-інвестиційних професійних компетентностей у майбутніх менеджерів сфери туризму залишаються поза увагою дослідників.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні процесу інноваційної підготовки майбутніх менеджерів туризму в системі вищої освіти.

На факультетах підготовки фахівців туристичної галузі закладів вищої освіти, постійно ведуться пошуки шляхів удосконалення підготовки майбутніх менеджерів туризму, упроваджуються інноваційні технології, прогресивні методи і прийоми активізації навчального процесу, удосконалюється зміст навчальних дисциплін, поглиблюється практичне навчання майбутніх фахівців туристичного профілю, здійснюється цілеспрямована адаптація їх до орієнтованої майбутньої професії через упровадження інтенсифікації спеціалізації.

Очевидно, що завданням закладів, які готують фахівців туристичної галузі, має стати формування висококваліфікованих фахівців, спроможних до вирішення й виконання складних завдань, та ведення інноваційно-інвестиційної діяльності на туристичних підприємствах та закладах освіти, зумовлених специфікою функціонування туристичної галузі нашої держави.

Ми визначаємо готовність майбутнього менеджера туризму до інноваційно-інвестиційної діяльності як – показник його здатності нетрадиційно вирішувати ряд управлінських та освітніх проблем та комплекс знань, умінь, навичок, мотивів і особистісних якостей спрямованих на діяльність в напрямку покращення та розвитку туристичної галузі, регіону, фірми, закладу.

Погоджуємося, з автором О. Капітанець, який відносить педагогічну підготовку менеджерів туризму, до факторів які сприяють суттєвому підвищенню якості їх професійної підготовки загалом, адже вона спрямована на реалізацію мотиваційної, організаційної, комунікативної функції менеджера. Зміст професійно-педагогічної діяльності, являє собою систему спрямованих понять і уявлень про педагогічні основи управління колективом і міжособистісними стосунками у ньому, про комунікативну діяльність як основу спілкування і управління, виховний вплив менеджера на працівників [6].

Інноваційно-інвестиційна підготовка менеджера туризму – передбачає наявність спеціальної підготовки в галузі теорії управління – уміння застосовувати економічні методи та моделі для оптимізації інноваційних

рішень; психолого-педагогічної підготовки – комунікабельність і вміння працювати з людьми, що потребує толерантної співпраці менеджера з колегами, підлеглими, вищим керівництвом з метою досягнення цілей інноваційної діяльності; інноваційної підготовки – компетентність у галузі інноваційної спеціалізації підприємства, що передбачає наявність знань з питань технології інноваційних процесів, теоретичних і практичних аспектів здійснюваних інновацій, їхнього впливу на етап розвитку як підприємства, так і особливостей регіону [9]; інвестиційної підготовки – цілеспрямований процес формування інвестиційної підготовки та засвоєння знань, умінь і навичок про процес управління всіма економічними аспектами інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва [3].

За В. Федорченком, головне завдання підготовки фахівця – навчити його ухвалювати рішення і вільно орієнтуватися в своїй професійній галузі. Науковець дотримується думки, що головна мета підготовки фахівця в галузі туризму – сформувати майбутнього фахівця із стратегічним мисленням, яке необхідне для здійснення в професійній діяльності адекватних виконавських рішень.

Незаперечною є констатація В. Федорченка, що в сучасності туристичний ринок потребує підготовки висококваліфікованих фахівців сфери туризму, спеціалістів нової формації, які зможуть працювати в різних напрямках туристичної індустрії [14].

Відповідно, однією із основних частин підготовки майбутніх менеджерів туризму, повинна стати саме інноваційно-інвестиційна підготовка. Що буде виховувати у майбутніх фахівців можливості аналітичного мислення, спрямування на інноваційний розвиток галузі, міст та туристичних регіонів, вміння пошуку партнерських зав'язків та залучення інвестицій і коштів для розвитку інноваційних перетворень в галузі туризму.

У праці Л. Кнодель, подаються змістові й структурні компоненти педагогічних технологій у дидактичних системах професійної підготовки бакалаврів і магістрів сфери туризму в країнах ВТО.

Погоджуємося з думкою науковиці, що якісну підготовку фахівців галузі туризму забезпечує дидактична система, яка передбачає формування мотиваційної, теоретичної і практичної готовності до діяльності у сфері туризму. Принагідно підкреслити оцінку автором дидактичної системи для професійного самовизначення, орієнтування, покликання, професійної зацікавленості у навчанні, пізнавальних, оцінюваних і практичних дій, самооцінку і самоорганізацію власної діяльності, здатність до неперервного професійного саморозвитку особистості.

Певна річ, що ефективність підготовки фахівця, до інноваційно-інвестиційної діяльності в туризмі залежатиме від програмно окреслених компетенцій і компетентностей. Що дасть змогу вдосконалити формування переконань, методів й організаційних форм навчання, задля підготовки фахівця нової формації, що буде універсальним працівником в галузі туристичної діяльності [8].

Дослідник В. Обозний віддає перевагу важливості саме краєзнавчої

підготовки майбутніх менеджерів туризму, оскільки, трансформаційні процеси в аграрному виробництві і суттєві зміни в історично усталених формах життєдіяльності сільського населення, що відбуваються в останні десятиліття. Ставлять питання не тільки перспективного соціально-економічного розвитку конкретних територій, але й збереження культурно-духовного потенціалу українського села. Формування розвинутої національно-історичної самосвідомості, що передбачає закріплення у знаннях, інтересах, потребах, цінностях дітей, молоді та дорослого населення позитивного регіонально-соціумного, культурно-історичного досвіду, перетворення його у повсякденні норми поведінки і критерії самооцінки. Адже тільки покоління, сформоване на духовних надбаннях народу, зможе продовжувати і розвивати його культурно-історичні традиції [11].

Переконливе обґрунтування В. Обозного, що у внутрішніх регіонах України розв'язання соціальних, економічних та екологічних проблем, зокрема сільської місцевості та малих міст, повинне відбуватися на основі створення діючих механізмів реалізації соціальних, громадських, педагогічних, екологічних, спортивних та економічних заходів, зокрема і в галузі туризму. Їх реалізація повинна ґрунтуватись на визначенні та обґрунтуванні пріоритетних напрямів розвитку туризму на сільських територіях та територіях малих міст, зокрема, це може бути визначення пріоритетних видів туристичної діяльності які можуть бути актуальними для певного регіону і стати однією із передових галузей економіки регіону, а саме: збільшення туристопотоку у регіоні, збільшення зайнятості населення та зменшення міграції населення, зокрема молоді, розвиток малого та середнього бізнесу, відтворення шкільної, громадської, пропагандистської роботи в напрямку залучення туристів до регіону, збільшення конкурентоспроможності галузі [11].

Тому, підготовка майбутніх фахівців сфери туризму, повинна мати інноваційно-інвестиційну складову, яка надасть змогу молодим фахівцям знаходити нові шляхи руху та розвитку туристичної галузі, залучати суміжні галузі бізнесу, співпрацювати з місцевою владою і бізнесом, проводити маркетингову та пропагандистську діяльність серед шкільної молоді регіону та реалізовувати в дію нові проекти по розвитку туризму.

Дослідження науковця полягають у тому, що на становлення туристичного бізнесу у внутрішніх регіонах країни може суттєво впливати шкільна та позашкільна туристсько-краєзнавча діяльність. Вона має бути профорієнтаційно спрямована на формування місцевого туристичного продукту та відповідних форм туристичної гостинності, розвиток яких буде впливати на виробничо-господарську діяльність людей та їхню соціально відповідальну поведінку за стан довкілля.

Профорієнтаційне спрямування туристсько-краєзнавчої діяльності шкільних (позашкільних) колективів завжди буде мати підтримку місцевого населення, ділових людей і місцевої влади [2].

Із цих позицій заслуговує на увагу освітня стратегія розвитку регіонального туризму, яка передбачає залучення здобувачів освіти до

вивчення й раціонального використання природно-матеріальних і культурно-духовних цінностей рідного краю, розгортання туристсько-краєзнавчої діяльності, профорієнтаційного спрямування на туризм.

Освітня стратегія розвитку регіонального туризму передбачає 4 аспекти:

1. Шкільну туристсько-краєзнавчу роботу спрямовану на сферу обслуговування і туризм, що стимулюватиме створення нових робочих місць, зокрема для випускників місцевих шкіл.

2. Шкільна (позашкільна) туристсько-краєзнавча діяльність сприятиме формуванню місцевого туристичного продукту на основі історично-усталених форм життєдіяльності регіону.

3. На цій основі здійснюється розвиток самодіяльного дитячо-юнацького туризму (пізнавально-оздоровчого), еколого-краєзнавчого, оздоровчо-спортивного тощо);

4. У самодіяльному туризмі напрацьовуються і відшліфовуються різноманітні форми краєзнавчої та екскурсійної діяльності, які можна використати у становленні туризму як ефективної галузі економіки [2].

Освітня стратегія передбачає появу нових перспективних видів місцевої туристичної діяльності на основі різноманітних форм шкільної (позашкільної) туристсько-краєзнавчої роботи. Саме шкільні (позашкільні) колективи мають стати тим важелем, за допомогою якого доцільно профорієнтаційно спрямувати шкільну і позашкільну туристсько-краєзнавчу роботу на формування місцевого туристичного продукту і розвиток регіонального туризму.

Висновок. У підсумку, можна сказати, що науково-педагогічне забезпечення та практика освітніх орієнтирів інноваційно-інвестиційної діяльності майбутнього менеджера туризму полягають у змозі поєднувати в собі якості управлінця, організатора, маркетолога, творчої особистості, педагога, психолога, спеціаліста із реклами та багато іншого. На успішність його діяльності вплинуть наявність таких здібностей, як: стратегічне мислення, вміння планувати роботу, прогнозувати, цілеспрямованість, проектування цілей, уміння успішно реалізовувати ідеї, новаторство та здатність приймати рішення.

Також, для здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності майбутній менеджер туризму мусить володіти: педагогічними знаннями й уміннями працювати з людьми, в тому числі з колективами і конкретною людиною, має бути обізнаний із формами і методами роботи із різними категоріями населення, знати методики соціологічних досліджень, загальної, соціальної та вікової психології, прийоми менеджерської діяльності, маркетингу, технології та управління в індустрії туризму.

Інноваційно-інвестиційна підготовка майбутніх менеджерів туризму протягом навчання в закладі вищої освіти повинна полягати в освіто-орієнтовності та педагогічних складових, а саме майбутній менеджер повинен бути сконцентрованим на розвитку особистих психолого-педагогічних якостей, таких як: уважність, швидкість сприйняття, пам'ять, працездатність і здатність до самовдосконалення. До того ж, професія менеджера інноваційно-

інвестиційної діяльності в туризмі передбачає креативність, знання законів та технологій сучасного ринку і вміння застосовувати їх на практиці.

Педагогічна специфіка підготовки майбутнього менеджера туризму у призмі інноваційно-інвестиційної діяльності повинна віддзеркалюватися через такі компетенції:

- наявність професійних знань і навичок, вміння використовувати знання у нових ситуаціях, здатність до інноваційного, нестандартного розв'язання традиційних та нетрадиційних завдань, уміння аналізувати та одержувати інформацію самостійно, постійний саморозвиток та підвищення освітнього рівня;

- вміння проектувати соціокультурні продукти із застосуванням інноваційних ідей, технологій та новаторських рішень;

- упроваджувати інноваційні методи управління й організації культурно-дозвіллевих заходів в індустрії туризму на різних рівнях діяльності;

- здатність планувати робочий процес, вдосконалення досвіду інших, володіння інноваційними технологіями;

- готовність до взаємодії і комунікації у стосунках з колегами, здатність до обговорення та прийняття спільних рішень, здатність брати відповідальність за їх реалізацію на себе;

- творчий підхід до роботи з колективом, потреба в актуалізації й реалізації власного потенціалу, здатність точно і коректно передавати знання, формулювати вимоги, завдання підлеглим тощо;

- педагогічна компетенція.

Відповідно, є необхідною актуалізація спільної основи в підготовці педагогічних і туристських кадрів: коли менеджер туризму зацікавлений у формуванні туристичного продукту на місцевому рівні, а педагогічний фахівець – у спрямуванні шкільної, позакласної (позашкільної) роботи зі здобувачами освіти у професійно-орієнтованому туристичному напрямі.

Тому питання підготовки майбутнього менеджера туризму до інноваційно-інвестиційно діяльності є надзвичайно актуальним.

Використана література:

1. Андрущенко В. П. Педагогічна освіта України в стратегії Болонського процесу. *Освіта України*. 2004. № 13. С. 4.
2. Бабкова С., Обозний В. Освітня стратегія розвитку регіонального туризму. *Управління освітою*, вересень 2018. № 9 (405). С. 24-33.
3. Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент : навчальний посібник. Академвидав, 2011. 207 с.
4. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 "Загальна педагогіка та історія педагогіки". Луганськ, 2007. 44 с.
5. Жигір В. І. Деякі аспекти формування аналітичної компетентності менеджера освіти. *Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції ; (Київ, Україна, 4 квітня, 2014 р.). Київ : ГО "Київська наукова організація педагогіки та психології", 2014. С. 80-83.
6. Капітанець О. М. Педагогічна підготовка менеджерів у вищих технічних навчальних закладах; дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Вінницький держ. техн. ун-т. Вінниця, 2001. 211 с.

7. Кнодель Л. В. Туризм і туристська освіта в Угорській Республіці : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2019. 240 с.
8. Кнодель Л. В. Теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в країнах-членах ВТО : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2007. 641 с.
9. Кобзова С. М. Організаційно-педагогічні умови підготовки фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів. *Освіта на Луганщині*. 2010. № 1 (32). С. 53.
10. Макаруч І. Д. Вимоги до менеджерів інноваційної сфери діяльності: Економічні науки. *Маркетинг і менеджмент*, 2010.
11. Обозний В. В. Красзнавча підготовка менеджерів туризму в умовах педагогічного університету : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 204 с.
12. Федорченко В. К., Фоменко Н. А., Скрипник М. І., Цехмістрова Г. С. Педагогіка туризму. Розділ 4. Моніторинг якості туристської освіти. Київ : Видавничий дім "Слово", 2004. 296 с.
13. Федорченко В. К., Фоменко Н. А., Скрипник М. І., Цехмістрова Г. С. Педагогіка туризму. Розділ 1. Вступ до педагогіки туризму. Київ : Видавничий дім "Слово", 2004. 296 с.
14. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Видавничий Дім "Слово", 2004. 472 с
15. Щербак Л. В. Формування готовності майбутніх менеджерів туризму до реалізації інвестиційних проектів у професійній діяльності : дис. канд. пед. наук / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017.

References :

- [1] Andrushchenko V. P. Pedagogichna osvita Ukrainy v stratehii Bolonskoho protsesu. *Osvita Ukrainy*. 2004. № 13. S. 4.
- [2] Babkova S., Oboznii V. Osvitnia stratehiia rozvytku rehionalnogo turyzmu. *Upravlinnia osvitoiu*, veresen 2018. № 9 (405). S. 24-33.
- [3] Dokiienko L. M., Klymenko V. V., Akimova L. M. Investytsiinyi menedzhment : navchalnyi posibnyk. Akademydav, 2011. 207 s.
- [4] Dokuchaieva V. V. Teoretyko-metodolohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh pedagogichnykh system : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : spets. 13.00.01 "Zahalna pedagogika ta istoriia pedagogiky". Luhansk, 2007. 44 s.
- [5] Zhyhir V. I. Deiaki aspekty formuvannia analitychnoi kompetentnosti menedzhera osvity. Suchasni dosiahnennia vitchyznianskykh vchenykh u haluzi pedagogichnykh ta psykholohichnykh nauk : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii ; (Kyiv, Ukraina, 4 kvitnia, 2014 r.). Kyiv : HO "Kyivska naukova orhanizatsiia pedahohiky ta psykholohii", 2014. S. 80-83.
- [6] Kapitanets O. M. Pedagogichna pidhotovka menedzheriv u vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh; dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity / Vinnytskyi derzh. tekhn. un-t. Vinnytsia, 2001. 211 c.
- [7] Knodel L. V. Turyzm i turystska osvita v Uhorskii Respublitsi : monohrafiia. Kyiv : FOP Kandyba T. P., 2019. 240 s.
- [8] Knodel L. V. Teoriia i praktyka pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu v krainakh-chlenakh VTO : dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04. Ternopil, 2007. 641 s.
- [9] Kobzova S. M. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu do proektuvannia rehionalnykh marshrutiv. *Osvita na Luhanshchyni*. 2010. № 1 (32). S. 53.
- [10] Makarchuk I. D. Vymohy do menedzheriv innovatsiinoi sfery diialnosti: Ekonomichni nauky. *Marketynh i menedzhment*, 2010.
- [11] Oboznii V. V. Kraieznavcha pidhotovka menedzheriv turyzmu v umovakh pedagogichnoho universytetu : monohrafiia. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2007. 204 s.
- [12] Fedorchenko V. K., Fomenko N. A., Skrypnyk M. I., Tsekhmistrova H. S. Pedagogika turyzmu. Rozdil 4. Monitorynh yakosti turystskei osvity. Kyiv : Vydavnychiy dim "Slovo", 2004. 296 s.
- [13] Fedorchenko V. K., Fomenko N. A., Skrypnyk M. I., Tsekhmistrova H. S. Pedagogika turyzmu. Rozdil 1. Vstup do pedahohiky turyzmu. Kyiv : Vydavnychiy dim "Slovo", 2004. 296 s.
- [14] Fedorchenko V. K. Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky fakhivtsiv dlia sfery turyzmu : monohrafiia / za red. N. H. Nychkalo. Kyiv : Vydavnychiy Dim "Slovo", 2004. 472 s

- [15] Shcherbak L. V. Formuvannia hotovnosti maibutnikh menedzheriv turyzmu do realizatsii investytsiinykh proektiv u profesiinii diialnosti : dys. kand. ped. nauk / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 2017.

Костючик С. В. Инновационная подготовка менеджеров туризма в системе современного образования.

В статье освещены проблемы профессиональной подготовки менеджеров туризма. На факультетах подготовки специалистов туристической отрасли высших учебных заведений, постоянно ведутся поиски путей совершенствования подготовки будущих менеджеров туризма, очевидно, что задачей заведений, которые готовят специалистов туристической отрасли, должно стать формирование высококвалифицированных специалистов, способных к решению и выполнения сложных задач, и ведения инновационно-инвестиционной деятельности на туристических предприятиях и учебных заведениях.

Рассмотрены инновационно-инвестиционный аспект. Как один из весомых факторов становления будущего профессионала в современных профессиональных условиях, и весомый показатель способности будущего менеджера туризма нетрадиционно решать ряд управленческих и образовательных заданий в направлении улучшения и развития туристической отрасли, региона, фирмы, учреждения.

Показаны основные компетенции и педагогическую специфику подготовки будущего менеджера к инновационно-инвестиционной деятельности в туризме. Куда можно отнести, коммуникабельность и умение работать с людьми, компетентность в области инновационной специализации предприятия, предполагает наличие знаний по вопросам технологии инновационных процессов, умение применять экономические методы.

Определена роль актуализации общей основы в подготовке педагогических и туристских кадров. Когда менеджер туризма заинтересован в формировании туристического продукта на местном уровне, а педагогический специалист – в направлении школьной, внеклассной работы в профессионально-ориентированном туристическом направлении.

Научно-педагогическое обеспечение и практика образовательных ориентиров инновационно-инвестиционной деятельности будущего менеджера туризма состоят в сочетании качества управленца, организатора, маркетолога, творческой личности, педагога, психолога, специалиста по рекламе и многое другое. На успешность его деятельности повлияют наличие таких способностей, как: стратегическое мышление, умение планировать работу, прогнозировать целенаправленность, проектирование целей, умение успешно реализовывать идеи, новаторство и способность принимать решения.

Ключевые слова: инновации, инновационно-инвестиционная подготовка, подготовка туристических кадров, учебный процесс, стратегия профессионального развития, педагогические инновации.

KOSTIUCHUK S. Innovative training of tourism managers in the system of modern education.

The article outlines the problems of professional training of tourism managers. The faculties of training of tourism specialists in higher education institutions are constantly looking for ways to improve the training of future tourism managers, and it is obvious that the task of institutions that train specialists in the tourism industry should be the formation of highly qualified professionals capable of solving and performing complex tasks, as well as conducting innovation and investment activities at tourism enterprises and educational institutions.

The innovation and investment aspect is considered. As one of the important factors of becoming a future professional in modern professional conditions, and a significant indicator of the ability of the future tourism manager to unconventionally solve a number of management and educational tasks in the direction of improving and developing the tourism industry, region, company, institution.

The main competencies and pedagogical specifics of preparing the future manager for innovation and investment activities in tourism are outlined. These include sociability and ability to work with people, competence in the field of innovative specialization of the enterprise, which requires

knowledge of technology of innovation processes, the ability to apply economic methods.

The role of actualization of a common basis in preparation of pedagogical and tourist staff is defined. When the tourism manager is interested in the formation of a tourist product at the local level, and the pedagogical specialist – in the direction of school, extracurricular activities in the professionally-oriented tourism area.

Scientific and pedagogical support and practice of educational guidelines of innovation and investment activities of the future tourism manager are able to combine the qualities of manager, organizer, marketer, creative personality, teacher, psychologist, advertising specialist and much more. The success of his activity will be influenced by the presence of such abilities as: strategic thinking, ability to plan work, forecast, purposefulness, goal setting, ability to successfully implement ideas, innovation and decision-making ability.

Keywords: innovations, innovation and investment training, training of tourist staff, educational process, strategy of professional development, pedagogical innovations.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.11>

УДК 378.091.8:316.334.56-044.332

Костюшко Г. О., Мищак Л. М.

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ ДО СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Реалії сучасної вищої школи вимагають створення умов для навчання, засвоєння професійних компетентностей, з одного боку, а з другого – пізнання студентами нових умов життєдіяльності. Адаптація студентів до умов навчання у вищому навчальному закладі є свідченням її актуальності й недостатньої вирішеності в умовах сучасної системи освіти. Важливим завданням є наукова розробка методичних підходів до організації педагогічного процесу з метою зниження напруженості адаптаційних процесів і формування готовності майбутніх абітурієнтів до навчання у вищому навчальному закладі.

У статті проаналізовано наукові підходи вітчизняних і зарубіжних авторів до визначення понять “адаптація”, “соціальної адаптація”, “соціальна адаптація студентів-першокурсників”, “студенти”. Надано характеристику видів адаптації та визначено специфіку їх впливу на соціалізацію студентів вищого навчального закладу.

Охарактеризовано соціально-педагогічну роботу з соціальної адаптації студентів-першокурсників до умов великого міста та деталізовано її форми.

У координації та управлінні навчально-виховним процесом у вищих навчальних закладах питанням соціальної адаптації студентів-першокурсників приділяється недостатня увага за відсутності обов'язкових вимог і стандартів щодо соціально-педагогічної діяльності в студентському середовищі, підготовки кураторів академічних груп, бракує дієвих механізмів організації виховної роботи під час навчання та в позанавчальний час. Саме тому назріла необхідність активніше використовувати можливості організації соціально-виховної позанавчальної роботи зі студентами-першокурсниками.

Ключові слова: адаптація, соціальна адаптація, адаптивність, соціальна адаптація студентів-першокурсників, студенти, велике місто, види адаптації, соціалізація, соціалізація студентів-першокурсників, соціально-педагогічна робота, заклад вищої освіти.